

Protocol Ernstige Reken- Wiskunde-problemen en Dyscalculie

Marion Kustermans

Rekenproblemen zijn maar in zeer beperkte mate afhankelijk van kindkenmerken.

Waar mogelijk preventie, waar nodig zorg

“Nederland keldert naar 11de plek op ranglijst rekenonderwijs” (Volkskrant, 7-12-2010); “Rekenonderwijs moet terug naar veel oefenen” (NRC 25-1-2008); Zomaar enkele koppen uit de krant. Het Nederlandse rekenonderwijs staat onder druk. Uit internationaal onderzoek blijkt dat het peil en de inhoud van het rekenonderwijs op de basisschool achter blijft en de rekenvaardigheid van de Nederlandse leerling afneemt. Ongeveer 25% van de leerlingen behaalt eind groep 8 niet de kerndoelen die voor het reken- en wiskundeonderwijs zijn gesteld. Steeds meer leerlingen verlaten de basisschool op het niveau van eind groep zes of lager. Dit betekent dus dat elke leerkracht in zijn of haar groep te maken krijgt met leerlingen met rekenproblemen. Vaak heeft zo’n kind al in groep 3 moeite met het rekenen. Het tempo van de groep kunnen ze niet bijhouden, de stap van concreet naar meer abstract rekenen wordt te snel genomen, de leerlingen komen niet los van het rekenen met materiaal en lopen steeds meer vast.

Om leerkrachten bij het rekenonderwijs en de begeleiding van kinderen met rekenwiskunde-problemen te ondersteunen heeft het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen in 2008 opdracht gegeven tot de ontwikkeling van een landelijk protocol Ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie (Protocol ERWD). Wanneer u verwacht dat het protocol ERWD u een diagnose dyscalculie biedt, dan heeft u het mis. Wat is het dan wel?

Kernpunten van het protocol ERWD

De Nederlandse Vereniging tot Ontwikkeling van RekenWiskunde-Onderwijs (NVORWO) heeft het protocol ERWD ontwikkeld. In november 2010 is de presentatie van dit protocol geweest. Het is een voorstel voor een integrale basale aanpak van ernstige rekenwiskunde-problemen en dyscalculie in de basisschool en beoogt een kader te geven voor goed rekenonderwijs. De nadruk ligt op het zoveel mogelijk voorkomen van rekenproblemen vanaf groep 1, het bieden van goed afgestemd reken- en wiskundeonderwijs voor alle leerlingen en het geven van richtlijnen voor het begeleiden van leerlingen met (ernstige) rekenwiskunde-problemen of dyscalculie.

Ernstige rekenwiskunde-problemen worden binnen het protocol gezien als afstemmingsproblemen tussen het onderwijs en het kind. Achterliggende onderwijskundige visie is dat rekenproblemen vooral worden veroorzaakt door kwalitatief slecht onderwijs. Rekenproblemen zijn maar in zeer beperkte mate afhankelijk van kindkenmerken. Het onderscheid tussen kinderen met ernstige rekenwiskunde-problemen en dyscalculie is moeilijk vast te stellen. In beide situaties spelen zowel kindkenmerken als een goede afstemming op de onderwijsbehoeften van het kind een belangrijke rol. Het is vooral de leerkracht die het verschil maakt. Slechts in uitzonderingsgevallen is er sprake van dyscalculie (2 tot 3%). Maar ook dan moeten leerkrachten op zoek gaan naar een juiste aanpassing van het onderwijsaanbod. Het protocol helpt de leerkracht hierbij.

Wat biedt het protocol?

Binnen het protocol staat dus het geven van goed rekenonderwijs, het handelingsgericht werken en de afstemming op de onderwijsbehoeften van alle kinderen centraal. Alles in het kader van een preventieve aanpak en passend onderwijs.

Het gaat dan niet alleen om de kinderen met ernstige rekenproblemen en dyscalculie maar om alle kinderen, ook voor hen die iets achter blijven bij het rekenen.

Doel van het protocol moet zijn dat zowel leerkrachten als alle kinderen in het basisonderwijs met plezier gaan rekenen, dat er goed rekenonderwijs gegeven gaat worden en dat leerlingen op een goed niveau kunnen doorstromen naar het voortgezet onderwijs. Het protocol ERWD is vooral een onderwijsprotocol waarbij het gaat om diagnosticerend onderwijzen en afstemmen. Het is een heldere en transparante handleiding voor het handelen in de groep en voor het uitzetten van schoolbeleid. Diagnosticerend onderwijzen en afstemmen staan daarbij centraal.

.....

**Alles in het kader
van een preventieve
aanpak en passend
onderwijs.**

Met de invoering van het protocol is er aandacht voor:

- Ondersteuning bij het aanbieden van rekenwiskundeonderwijs aan alle leerlingen, zodat ze komen tot een passend, acceptabel niveau van functionele gecijferdheid. Dit geldt voor de basisscholen, het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs;
- Het zo vroegtijdig mogelijk signaleren en verhogen van de kwaliteit van de begeleiding bij leerlingen waarbij het rekenen/wiskunde niet optimaal verloopt of zelfs stagneert;
- Versterken van de professionaliteit van leerkrachten, interne en externe hulpverleners;
- Ontwikkeling van teamdeskundigheid en -verantwoordelijkheid;
- Gebruik en inzet van allerlei middelen voor het signaleren en analyseren van leerprocessen;
- Ontwikkeling van schoolspecifiek reken- en zorgbeleid;
- Inzet van ouders;
- Komen tot landelijke eenduidigheid en afstemming.

Wat is het protocol niet?

Het protocol is dus geen concreet stappenplan om psychodiagnostisch onderzoek te doen naar de vraag of er bij het kind sprake is van een (ernstige) rekenwiskunde-problematiek of dyscalculie. Het geeft dus geen richtlijnen aan welke criteria voldaan moet zijn om van dyscalculie te kunnen spreken, wanneer een kind in aanmerking komt voor dyscalculiebehandeling of over het afgeven van een dyscalculieverklaring.

Ook beschrijft het geen test- en toetsbatterij om leerlingen met mogelijk dyscalculie te onderzoeken. Een protocol met een duidelijke leidraad om ernstige dyscalculie te diagnosticeren, indiceren en behandelen, met daarbij een duidelijke afbakening en beschrijving van wat dyscalculie is zal de komende jaren worden uitgewerkt.

Wat kan Edux voor u betekenen?

Mieke van Groenestijn (projectleider van het ERWD-protocol) is er van overtuigd dat het aantal kinderen met rekenwiskunde-problemen zal afnemen wanneer het protocol wordt toegepast.

Zij zegt: "Er zullen altijd kinderen zijn met ernstige en hardnekkige problemen. Deze leerlingen verdienen speciale zorg. De zwakste leerling binnen de school heeft recht op goed afgestemd en passend onderwijs. Daar waar het kind zwak is moet de omgeving sterk zijn" (uitgesproken tijdens de presentatie ERWD-protocol 25-11-2010).

.....

**De zwakste leerling
binnen de school heeft
recht op goed afgestemd
en passend onderwijs.**

Deze uitspraak past precies bij de HGPD-visie en -methodiek zoals deze door onderwijsadviseurs leerlingenzorg van Edux wordt gehanteerd. De nadruk van deze handelingsgerichte procesdiagnostische (HGPD) aanpak is vooral gericht op het samen op zoek gaan naar onderwijsdoelen en onderwijsbehoeften van het kind en het hierop afstemmen van het handelen van de leerkracht. Vanaf augustus 2011 kunt u bij Edux Onderwijsadvies terecht voor verschillende activiteiten die samenhangen met de implementatie van het protocol ERWD op uw school.

- Adviseurs van de afdelingen Leerlingenzorg en Expertteam rekenen gaan hun expertise bundelen om samen met de scholen, zowel de invoering als uitvoering van het protocol ERWD vorm te geven.
- Verzorgen van professionaliseringsactiviteiten rekenen/wiskunde voor teams, ib-ers en leerkrachten.
- Ondersteuning bieden bij het opzetten van rekenbeleid.
- Ondersteuning bieden bij het ontwikkelen van zorgbeleid met betrekking tot het rekenen binnen passend onderwijs.
- Uitvoeren van HGPD-consultaties gericht op rekenvragen.
- Het doen van onderzoek naar rekenproblematiek bij leerlingen met aansluitend gerichte ondersteuning in de groep bij het begeleiden van leerlingen.

Zoals nu wordt aangegeven is het protocol ERWD begin maart 2011 beschikbaar als webpublicatie. Eind maart 2011 verschijnt het protocol als boekwerk. Alle basisscholen ontvangen een exemplaar. Geadviseerd wordt de website van de Nederlandse Vereniging tot Ontwikkeling van RekenWiskunde-Onderwijs: www.nvorwo.nl in de gaten te houden. Via deze site is de webversie te downloaden.

Marion Kustermans is adviseur Leerlingenzorg bij Edux Onderwijsadvies.

Literatuur

- **Ontwikkeling van het landelijk protocol Ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie (ERWD)** / presentatie van Mieke Groenestijn, Christien Janssen, Ceciel Borghouts, 13-10-2009.
 - **Protocol ERWD** / presentatie van Jaap Vedder, Mieke Groenestijn, Hans van Luit, 25-11-2010
 - **Dyscalculie in discussie deel 2** / red. Mieke Groenestijn, Jaap Vedder, 2008
 - **Rekenonderwijs op de basisschool** / Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 2009
-